

Planlægning & jordfordeling i det åbne land

– hvordan kan biodiversitet
og produktionskabelen gå op?

SYMPOSIUM OM BIODIVERSITET
IPBES DANMARK & 15. JUNI FONDEN

Peter Stubkjær Andersen, IGN
30. november 2022
Moesgaard Museum

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Agenda // Hovedbudskaber

- **Planlægning** // Et værktøj, som kan bruges til at afveje og prioritere
- **Arealanvendelse** // Skal gentænkes på overordnet niveau
- **Ny jordreform** // Kan bidrage til en bæredygtig arealanvendelse
- **Vores relation til naturen** // Bør indtænkes i løsningerne
- **Biodiversitet/Produktionskabelen** // Hvem skal lægge den og hvordan?

Planlægning – hvad er det egentligt og er det brugbart?

- **Fysisk planlægning** – sammenfattende betegnelse for planlægning af arealanvendelse, fysisk struktur og sammenhæng i byer og på landet.
 - "~ Skal sikre hensigtsmæssig udvikling i hele landet, og sørge for at tage hensyn til både samfundsforhold og miljømæssige forhold."

VI KAN SONDRER MELLE:

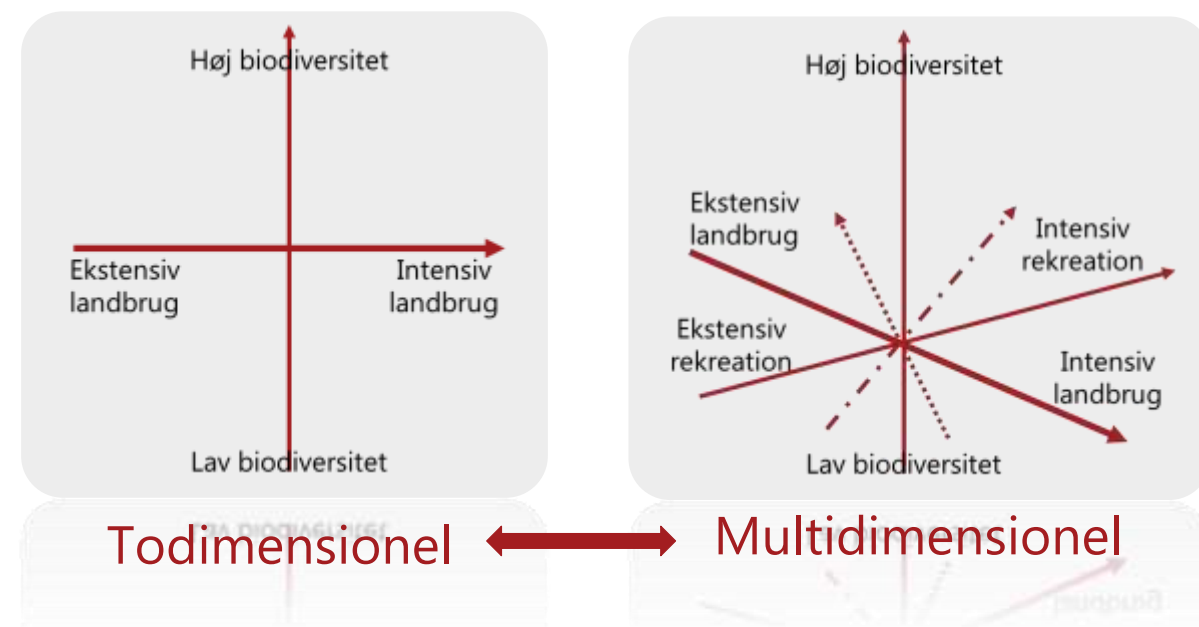
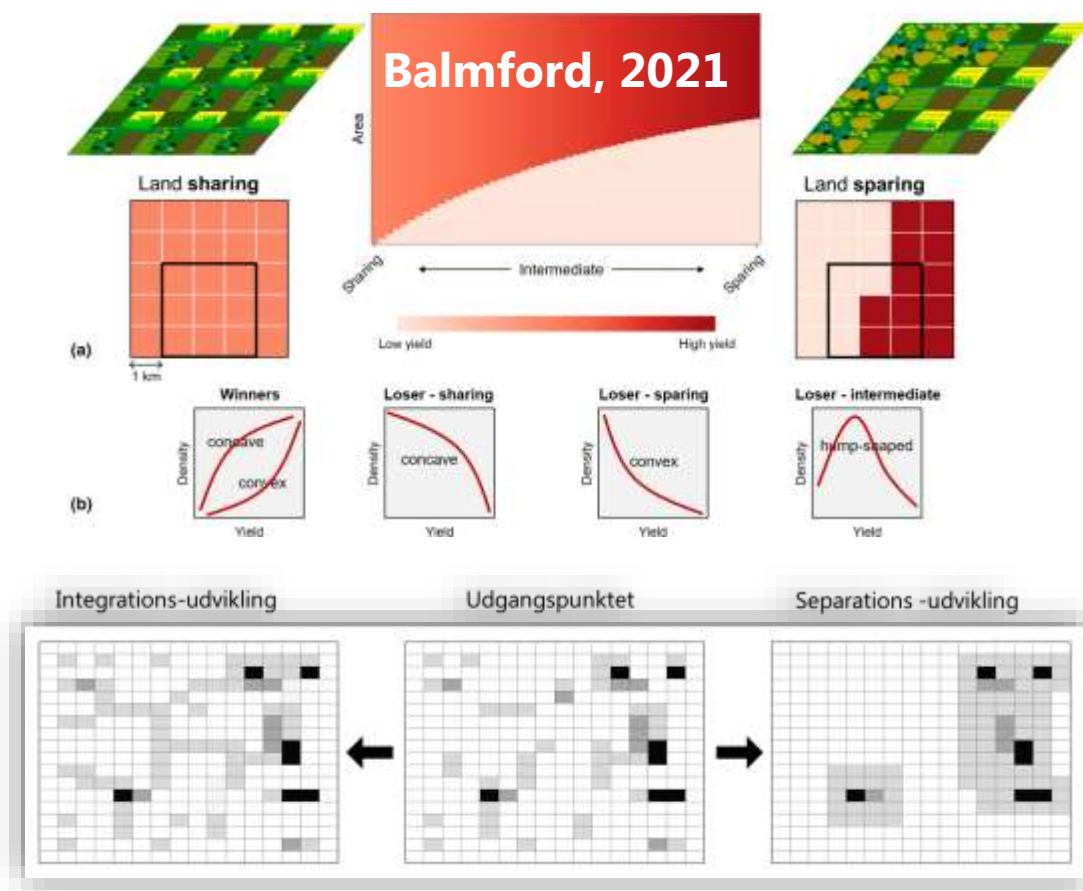
Klassisk, top-down-tilgang **Dialogbaseret, bottom-up-tilgang**

- Og **en landskabs-planlægningsproces** kan – *ideelt set* – bruges til at afdække viden og erfaringer, inddrage borgere, forstå arealet/landskabet fra forskellige perspektiver, formulere fælles visioner og mål for fremtiden, og lægge en plan for implementering – også **ift. land sparing og sharing!**

Sparing vs. Sharing:

Det drejer sig om biodiversitet og landbrugsdrift, og...

- ... vi kan godt forsøge at afgrænse beslutningen til at dreje sig om niveauet af land sparing og land sharing mellem natur og landbrug...

... men vi risikerer at få todimensionelle løsninger på problemstillinger, der vedrører en multidimensionel virkelighed!

Arealanvendelsen skal gentænkes på overordnet niveau

Prioritering af
Danmarks areal
i fremtiden

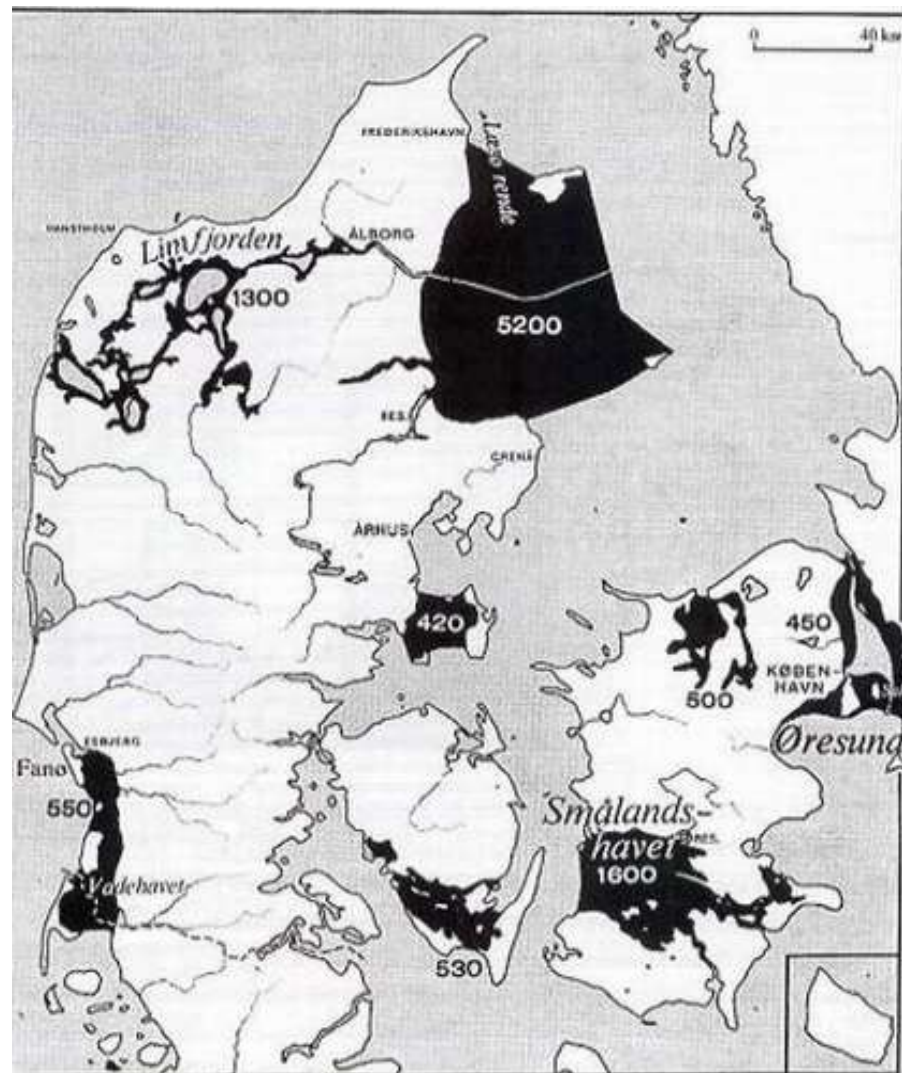
VELUX FONDEN

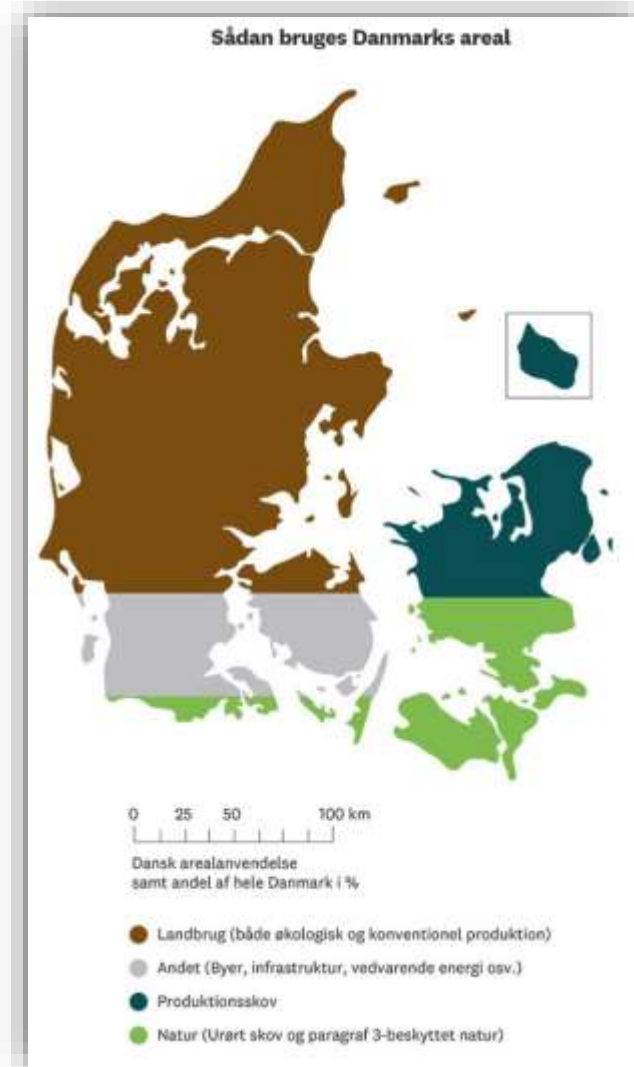
FONDEN TEKNOLOGI RÅDET
DANISH BOARD OF
TECHNOLOGY FOUNDATION

VELUX
DANMARKS
UNIVERSITET

Teknologirådet, 2017

Professor Humlum, 1966

Altinget, september 2022

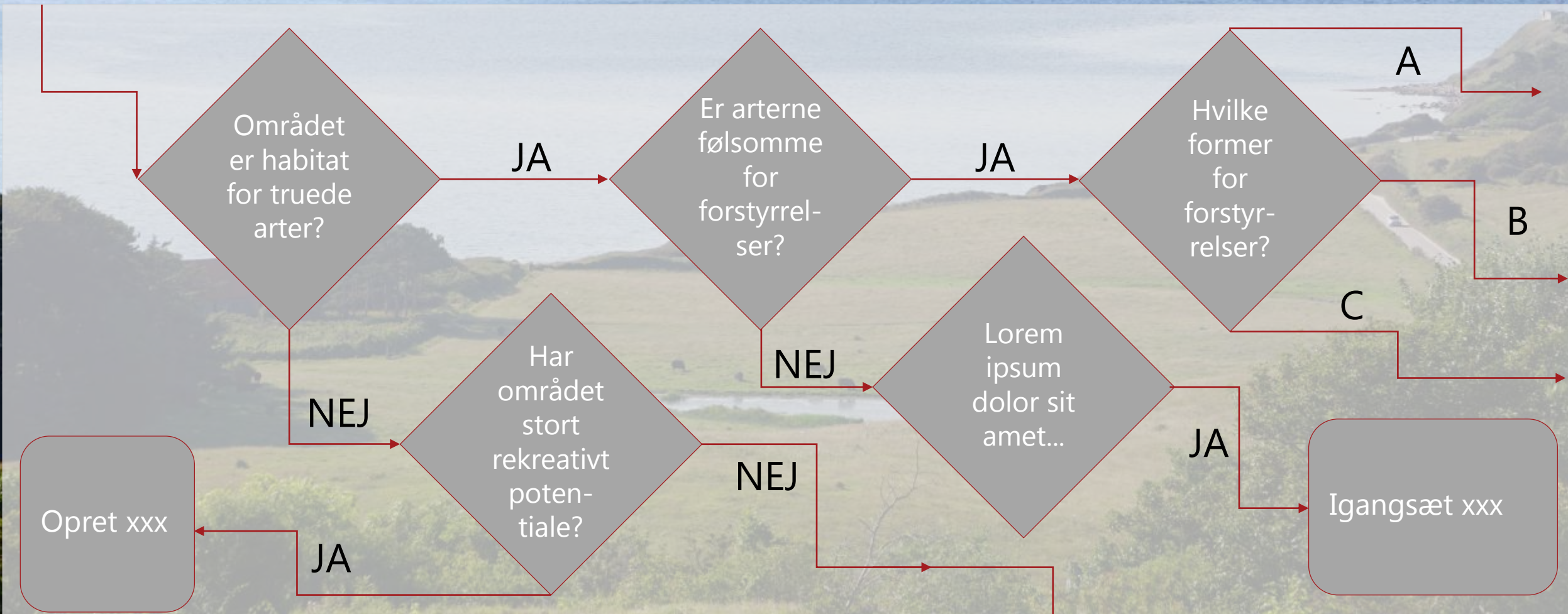
Landskabets funktioner skal afvejes / prioriteres hvis vi vil alt

	A Intensivt landbrug	B Energi	C Skov	D Natur, biodiver- sitet og landskab	E Fritid	F Infrastruk- tur	G Urbanise- ring	H Vand og klimatilpas- ning
A Intensivt landbrug								
B Energi								
C Skov								
D Natur, biodi- versitet og landskab								
E Fritid								
F Infrastruktur								
G Urbanise- ring								
H Vand og klima								

Kilde: <https://tekno.dk/app/uploads/2015/08/Prioritering-af-fremtidens-arealanvendelse-i-Danmark.pdf>

Hvordan skal vi afveje arealer og funktioner?

- Et ingeniør-/flowchart-mindset kunne være nødvendigt:

Professorer: Vi skal have en ny jordreform, og det haster

Vi har fuldstændigt forældede strukturer, og det er hverken optimalt for landbrug, natur eller klima. Hvis vi skal løse klimakrisen, biodiversitetskrisen og omstille landbruget til bæredygtig produktion, skal vi have en jordreform nu, skriver tre professorer. HENRIK VEJRE; TOMMY DALGAARD; ESSEN MUNK SØRENSEN

Jordreform - vejen til bæredygtig arealanvendelse

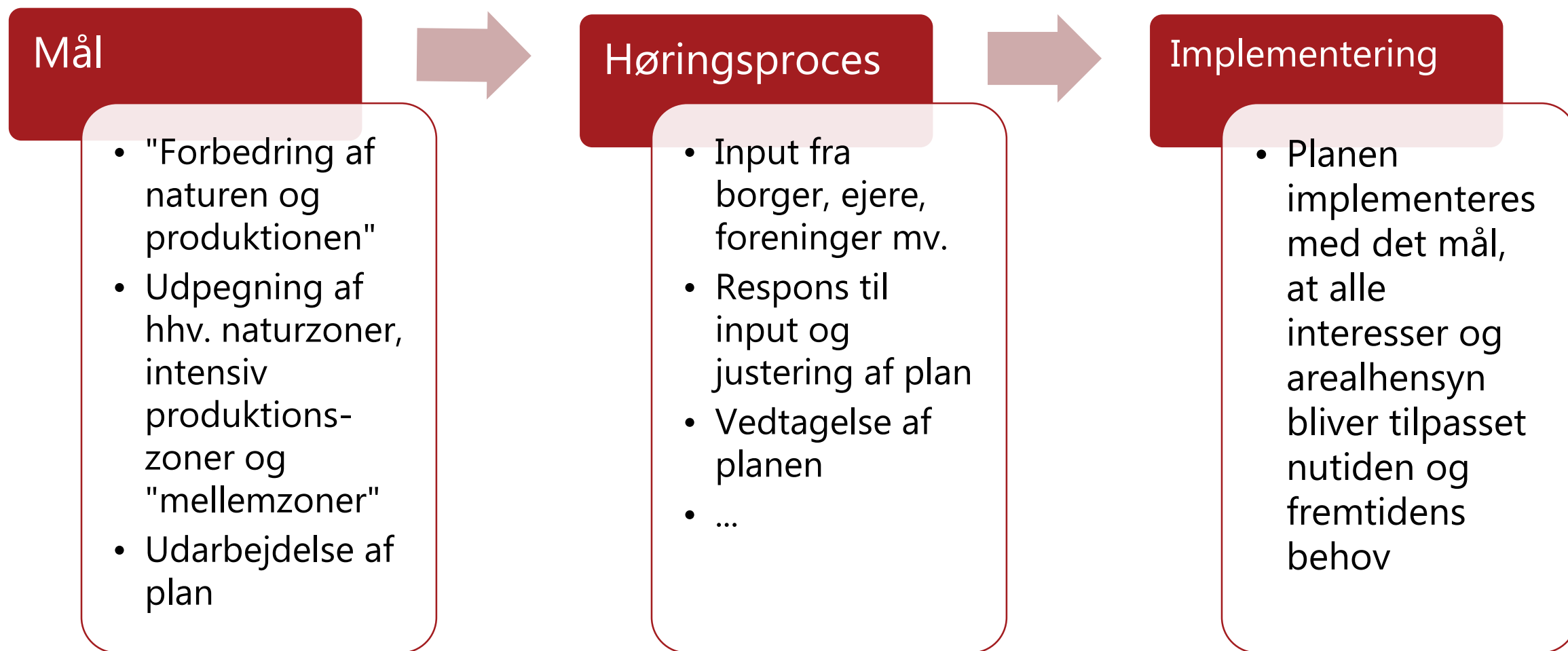

Altinget, Februar 2021

Indebærer helt **ny** fordeling af jorden:

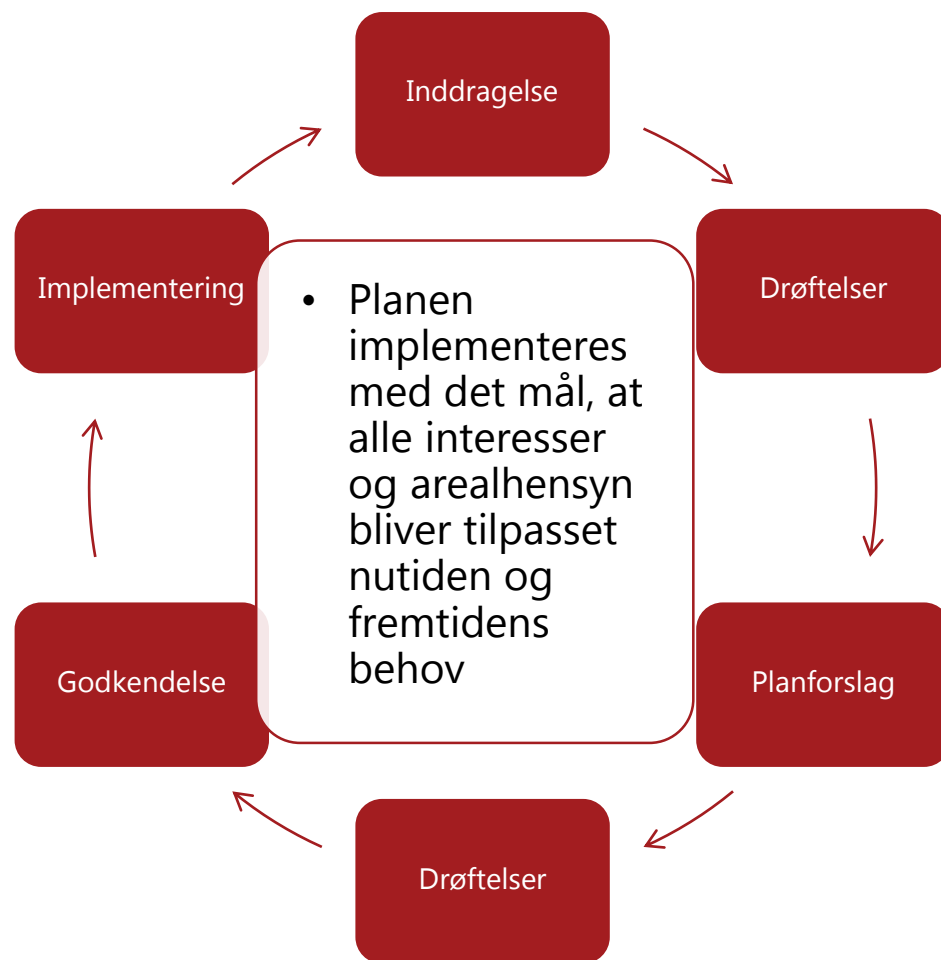
- Landbruget på robuste velarronderede jorder
- Store områder til den vilde natur
- Kulstoflagring i de forskellige jordbundstyper
- Styrkelse friluftsliv og turisme
- Beskytter grundvand og overfladevand

Det kan løses gennem klassisk, top-down planlægning

OBS: meget forsimplet billede af planlægningsproces!

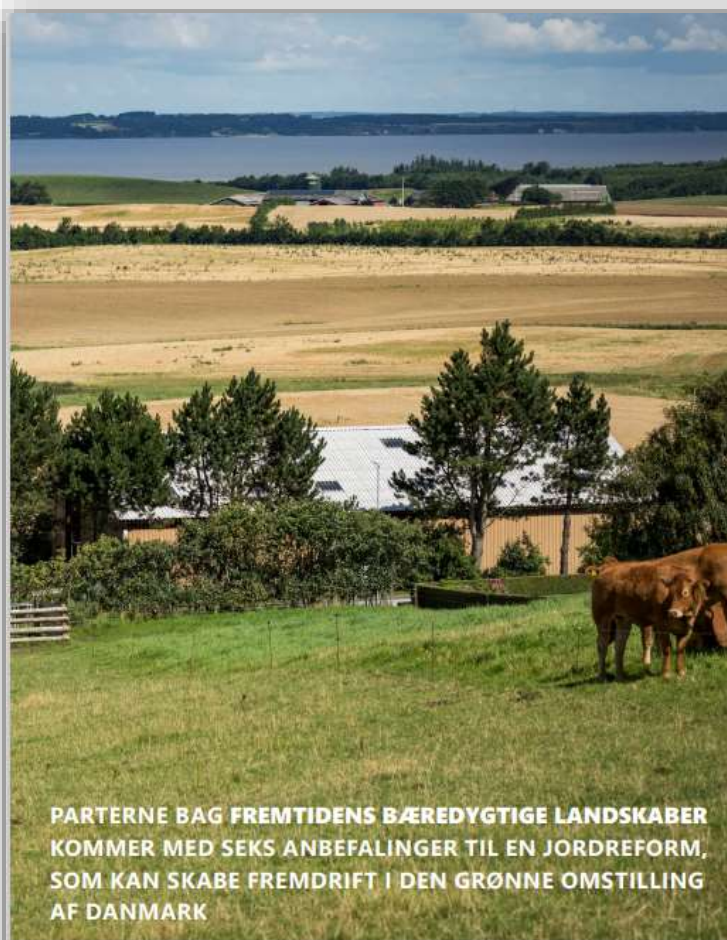
Det kan løses gennem dialogbaseret, bottom-up planlægning

- Begge tilgange har sine fordele og ulemper (fx i forhold til brug af tid, ressourcer, konflikthåndtering, vidensinddragelse mv.).
- En kombination af top-down og bottom-up er oftest det realiserbare!

OBS: meget forsimplet billede af planlægningsproces!

Collective Impact har givet deres råd om ny jordreform

Collective Impact
November 2022

Seks anbefalinger (let forkortet):

1. En multifunktionel tilgang giver mulighed for at skabe synergi mellem nationale målsætninger og lokale ønsker og behov.
2. Fremtidige tilskudsordninger skal tilgodese multifunktionelle samfundshensyn.
3. Vandoplandsstyregrupperne (VOS) skal sikre grundlaget for, at lokale projekter spiller sammen på tværs af kommunerne.
4. Lodsejere skal anerkendes for at skabe natureffekt, herlighedsværdier og rekreative muligheder i landbrugslandet.
5. Håndtering af store samfundsudfordringer er en vigtig anledning til en fornyelse af vores landdistrikter.
6. Midler fra den kommende grønne fond skal sikre samspil med private investeringer i balancerede, arealkrævende projekter til f.eks. klimaskov og energianlæg.

<https://collectiveimpact.dk/wp-content/uploads/2022/11/Seks-anbefalinger-til-en-jordreform.pdf>

Husk vores relation til naturen som ramme for planlægningen

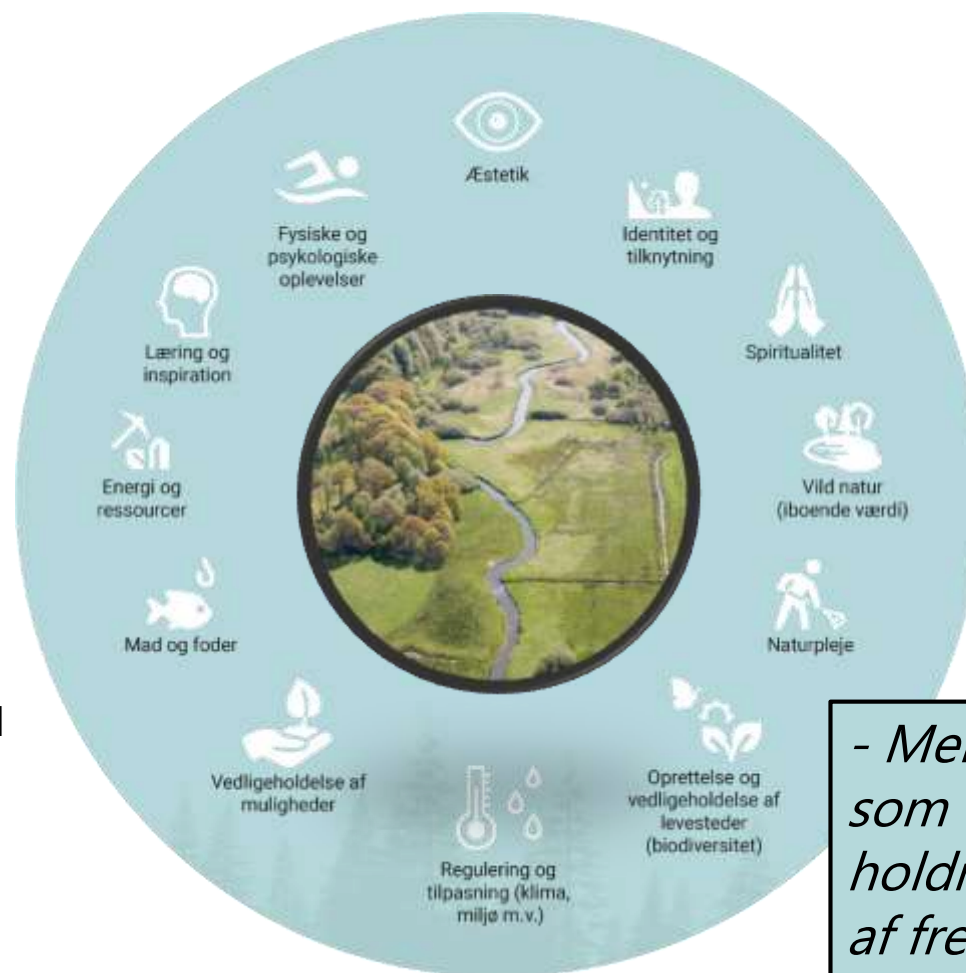
- Den menneskelige faktor i landskabet – livramme-perspektiv på naturen

Leve af naturen

At leve af naturen i form af fx landbrug, fiskeri, vind, vand og råstoffer betoner naturens værdi som ressource for at oprette vores levevis.

Leve med naturen

At leve med naturen er en livsramme som italesættes i forhold til fx klimatilpasning, men også en grundlæggende værdsættelse af naturens evne til at understøtte løsninger og muligheder

Leve i naturen

At leve i naturen betoner naturen som et sted. Et meningsfyldt sted som er centrum for begivenheder i vores liv og dermed arnestedet for vores sociale og kulturelle værdier.

Leve for naturen

At leve for naturen er mere aktivistisk orienteret. Her er udgangspunktet naturens iboende værdi, natur for natur, og ikke for menneskers behov og trivsel.

- Menneskets relation til naturen, som vigtig ramme for at forstå holdninger og ønsker til indretningen af fremtidens landskaber!

Kilder:

O'Connor, S., & Kenter, J. O. (2019): Making intrinsic values work; integrating intrinsic values of the more-than human world through the Life Framework of Values.

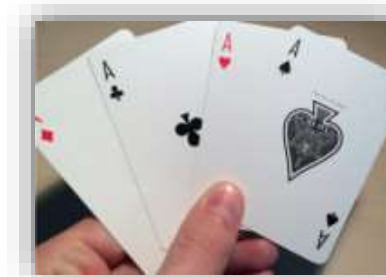
Anton Stahl Olafsson, Peter Stubkjær Andersen, Sandra Gentin, Søren Præstholt, 2021. Den menneskelige faktor i landskabet. Momentum, JA Tema + Nr. 3 + September 2021

Afslutningsvist - Kan vi svare på spørgsmålet?

"Hvordan kan biodiversitet og produktionskabalen gå op?"

Det kræver yderligere afklaring, og rammesætning...

- Er det overhovedet en **kabale**, én person er ved at lægge?
- Eller skal der spilles **to-mands-whist** ("naturen mod produktion")?
- Eller er det i vi skal i gang med, i virkeligheden en omgang **Black jack**? (op til 10 deltagere)

MEN ellers så drejer det sig (bl.a.) om:

- At fokusere på arealprioritering og samtænkning i den fysiske planlægning
- At der på statsligt niveau fastlægges rammer (fx naturprioriterede zoner)
- At acceptere og understøtte en differentieret udvikling i det åbne land
- At indrette landskabet efter hvor de hovedfunktioner samfundet efterspørger, bedst kan placeres (uden det fastlåser landet i et statisk natur vs. ikke-natur-setup)
- **At anerkende, at der er behov for både land sparing for at sikre den høje kvalitet, og for land sharing, for at sikre at vi har plads til alt det vi gerne vil!**

Tak for ordet!

